

Grzegorz Bucior
Uniwersytet Gdański
grzegorz@bucior.pl

Elżbieta Jaworska
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
ejaworska@zut.edu.pl

„CASH POOL” - ASPEKT BILANSOWY I PODATKOWY

Streszczenie:

Celem artykułu jest przedstawienie cash pooling-u stanowiącego instrument zarządzania płynnością finansową grup przedsiębiorstw. Ukazano w nim zasady ewidencji transakcji cash pool, a także podatkowe konsekwencje stosowania tego mechanizmu. Artykuł opiera się na analizie literatury, wykorzystano metodę analizy źródeł.

Słowa kluczowe: zarządzanie płynnością finansową, cash pool, grupa kapitałowa.

Klasyfikacja JEL: E20, I12, E24.

CASH POOL - ACCOUNTING AND TAX ASPECT

Abstract:

The aim of this article is to present cash pool which is an instrument of liquidity management of capital group. It shows methods of cash pool transaction records, as well as the tax consequences of the use this instrument. The paper is based on analysis of the literature; the method of analysis of the sources was used.

Keywords: liquidity management, cash pool, capital group.

Wstęp

Dysponowanie odpowiednią ilością środków pieniężnych koniecznych do prowadzenia działalności gospodarczej wymaga prawidłowego zarządzania płynnością finansową. Utrzymywanie płynności na odpowiednim poziomie zapewnia bowiem stabilność funkcjonowania i umożliwi rozwój przedsiębiorstw lub ich grup.

Jednym z instrumentów redukujących ryzyko utraty płynności finansowej jest tak zwany cash pooling (CP), który daje możliwość poprawy warunków finansowania bieżącej działalności. Jest on wykorzystywany m.in. przez podmioty funkcjonujące w grupie kapitałowej czy przedsiębiorstwa wielozakładowe. Dzięki konsolidacji środków pieniężnych cash pooling pozwala przedsiębiorstwom optymalizować przychody i koszty finansowe w ramach grupy oraz wykorzystywać efekty skali.

Celem artykułu jest przedstawienie efektywnego narzędzia zarządzania środkami pieniężnymi grupy przedsiębiorstw, jakim jest cash pool, z perspektywy bilansowej i podatkowej. W związku z tym omówiono pojęcie cash pooling, jego rodzaje, jak również przedstawiono sposób ujęcia tej struktury w księgach rachunkowych, a także kwestie prawno-podatkowe związane z jej wykorzystaniem.

1. „Cash pooling” jako metoda zarządzania płynnością grupy przedsiębiorstw

Pojęcie „cash pooling” nie ma polskiego odpowiednika. Termin ten nie został również zdefiniowany w polskim prawodawstwie. W literaturze można spotkać różne definicje odnoszące się do CP, które przedstawia tabela 1.

Tabela 1.
Istota cash pooling

Autor	Definicja
Karmańska A., Szumilewicz W.	Koncepcja zarządzania aktywami pieniężnymi w grupie kapitałowej, związana z konsolidacją sald z rachunków bankowych poszczególnych członków grupy kapitałowej.
Grzywacz J., Lipiński M.	Konsolidacja środków pieniężnych na rachunkach bankowych.
Kwapień M.	Usługa bankowa zwiększająca efektywność zarządzania kapitałem obrotowym przez wspólne dysponowanie środkami zgromadzonymi na rachunkach bankowych jednostek tworzących grupę kapitałową.
Grabowska M.	Proces przemieszczania środków pieniężnych między rachunkami uczestników i rachunkiem głównym grupy jednostek.
Czajkowska A.	Umowa o wspólnym, globalnym zarządzaniu płynnością finansową.
Remlein M.	Scalanie środków z jednostkowych rachunków bankowych poszczególnych spółek funkcjonujących w grupie kapitałowej i zarządzanie skonsolidowaną sumą tych środków.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Karmańska, Szumilewicz 2003, s. 170; Grzywacz, Lipiński 2008, s. 52; Kwapien 2011, s. 355; Grabowska 2012, s. 71; Czajkowska 2014, s. 177; Remlein 2014, s. 139].

Przedstawione w tabeli 1. definicje wskazują, że CP wiąże się z koncentracją środków pieniężnych znajdujących się na rachunkach bankowych poszczególnych jednostek wchodzących w skład grupy kapitałowej na wspólnym rachunku. Globalna suma tych środków jest następnie rozdysponowana w ramach grupy na pokrycie niedoborów środków jednych uczestników nadwyżkami środków pieniężnych innych podmiotów z grupy. Można zatem zauważyć, że CP daje możliwość redukcji zadłużenia przez obniżenie poziomu kredytowania grupy. Pozwala też lepiej spożytkować nadwyżki środków pieniężnych.

Wyróżnia się dwa główne rodzaje CP [Grzywacz 2006, s. 69]:

- wirtualny (ang. *national cash pooling*),
- rzeczywisty, inaczej: realny, fizyczny (ang. *cash concentration*).

Ich charakterystykę przedstawia tabela 2. Wybór formy CP zależy od celów, które chce zrealizować grupa kapitałowa.

Tabela 2.
Typy cash poolingu i ich charakterystyka

Rodzaj	Charakterystyka
Wirtualny CP	• Wymaga utworzenia rachunku bankowego grupy kapitałowej, który jest prowadzony wirtualnie • nie występuje fizyczny transfer środków pieniężnych, a wyłącznie wirtualny ich przepływ • prowadzi do optymalizacji oprocentowania sald na rachunkach grupy • odsetki są naliczane od kwoty netto zgromadzonych sald (środków) • korzyści konsolidacji środków pieniężnych są mniejsze niż w przypadku rzeczywistego CP (koszty rezerwy obowiązkowej)
Realny CP, w tym:	• Wymaga utworzenia skonsolidowanego rachunku bankowego • wiąże się z rzeczywistym transferem środków pieniężnych z rachunków uczestników na rachunek główny • polega na kompensacji dodatnich i ujemnych sald środków pieniężnych • transfer jest przeprowadzany automatycznie na koniec każdego dnia, lub w dniach ustalonych między bankiem i grupą • na początek następnego dnia środki są zwracane na rachunki uczestników • odsetki są naliczane od salda zgromadzonego na rachunku głównym i przelewane na ten rachunek
zero-balanacing CP	• Na koniec dnia, po transferze środków pieniężnych na rachunek główny, na rachunkach uczestników występuje saldo zerowe • następnego dnia transfery odwrotne przywracają stany na rachunkach uczestników sprzed konsolidacji
near-zero-balanacing CP (target balanacing)	• Na wskazanych rachunkach uczestników pozostawia się z góry założone saldo (nie zerowe) określone w umowie
warunkowy CP	• Dotyczy określania parametrów transferów środków pieniężnych, np. minimalnej lub maksymalnej wielkości transferu, dni, w których ma być przeprowadzona konsolidacja
wielopoziomowy CP	• Wiaże się z konsolidacją środków pieniężnych na kilku poziomach • rachunki skonsolidowane na pierwszym poziomie są jednocześnie rachunkami źródłowymi dla drugiego poziomu • daje możliwość wyboru kolejności transferu czy rachunków źródłowych, z których są pokrywane salda innych rachunków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Karmańska, Szumilewicz 2003, s. 170; Remlein 2014, s. 143].

W strukturze CP występuje pool leader. Wyodrębnia się też rachunek główny (skonsolidowany). Pool leader (zwany też agentem) jest podmiotem wyznaczonym do zarządzania płynnością finansową grupy. Najczęściej jest nim jednostka dominująca. Może być nim również bank. Do jego zadań należy m.in. monitorowanie sald na rachunkach, analiza stanu należności i zobowiązań z tytułu CP, naliczanie i zapłata odsetek z tytułu CP, a także przygotowywanie odpowiedniej dokumentacji czy raportów.

Na skonsolidowanym rachunku bankowym są gromadzone środki pochodzące z rachunków poszczególnych członków grupy kapitałowej. Jego saldo zależy więc od sald środków pieniężnych uczestników umowy. Rachunek ten służy wyrównywaniu niedoborów i nadwyżki środków pieniężnych poszczególnych uczestników. Opłaty związane z prowadzeniem konta głównego obciążają najczęściej pool leadera i mogą być następnie cedowane na poszczególnych członków grupy uczestniczących w umowie CP. Odsetki od salda głównego trafiają na rachunek główny. W zależności od warunków umowy są one następnie dzielone. Podział ten może wynikać z rodzaju sald wykazanych na ich rachunkach (saldo dodatnie, czy ujemne). Podmiot, który ma nadwyżkę środków na swoim rachunku bankowym będzie otrzymywał od pool leadera odsetki, jednostka, która ma niedobór środków pieniężnych będzie zaś płacić pool leaderowi odsetki od środków bilansujących saldo ujemne na jego rachunku [Zawal-Kubiak 2004, s. 16].

2. Ewidencja transakcji związanych z CP

W wyniku realizacji umowy CP zachodzą transakcje, które mają wpływ na stany aktywów i pasywów podmiotów uczestniczących: należności krótkoterminowych od jednostek powiązanych, środków pieniężnych na rachunku bankowym, innych aktywów pieniężnych, zobowiązań krótkoterminowych wobec jednostek powiązanych, wyniku finansowego (przez koszty operacyjne, koszty finansowe i przychody finansowe).

Do ewidencji operacji związanych z CP jest wykorzystywany rachunek główny, administrowany przez pool leadera. Bank, w ramach świadczenia usług cash pooling, określa, jakie salda wykazują uczestnicy - dodatnie, czy ujemne. Oblicza również kwotę podlegającą bilansowaniu (zerowaniu), będącą sumą sald uczestników [Borowiec, Włoch 2013, s. 398]. Prowadzący rachunek główny bank pobiera opłaty z tego tytułu oraz z tytułu usług dodatkowych. Opłaty te są najczęściej pobierane wprost z rachunku głównego, a pool leader przelicza je wraz ze swoim wynagrodzeniem za pełnioną funkcję na członków grupy. Wynagrodzenie to będzie stanowiło u pool leadera przychody operacyjne, a u podmiotów uczestniczących będzie ono operacyjnym kosztem rodzajowym.

Na rachunku głównym następuje konsolidacja zgłoszonych do wspólnego zarządzania rachunków bankowych poszczególnych spółek uczestniczących, co w wymiarze księgowym przybiera postać kompensaty sald debetowych i kredytowych będących nadwyżkami bądź niedoborami pieniężnymi. Zwykle mechanizm funkcjonowania CP zakłada automatyczne

przenoszenie środków pieniężnych należących do podmiotów uczestniczących na rachunek pool leadera i tym samym salda rachunku uczestnika CP są zerowane. Transfer w drugą stronę następuje, jeśli rachunek uczestnika wymaga zasilenia. Ponieważ najczęściej rolę pool leadera pełni jeden z członków powiązanej grupy podmiotów, kontem obejmującym transfery środków powinno być więc konto rozrachunkowe. W przypadku, gdy pool leaderem jest bank, kontem tym będzie konto rachunku bankowego.

U uczestników grupy transakcje związane z konsolidowaniem środków pieniężnych są ewidencjonowane na koncie „Rozrachunki z tytułu CP”. W jednostkach, które wykazują nadwyżkę środków pieniężnych na jednostkowym rachunku bankowym transfer środków na rachunek główny jest ewidencjonowany jako należność z tytułu CP od agenta. Jednostki, które wykazują ujemne saldo środków pieniężnych ewidencjonują środki pokrywające ich niedobór jako zobowiązanie z tytułu CP wobec agenta.

Tabela 3 syntetycznie przedstawia ewidencję operacji związanych z wykonaniem umowy CP.

Tabela 3.
Ewidencja operacji CP u pool leadera i uczestnika CP

konto Dt	konto Ct	operacja
księgowania u pool leadera		
139-x	249-x	przelew środków z rachunku uczestnika CP na rachunek pool leadera
249-x	139-x	przelew środków z rachunku pool leadera na rachunek uczestnika CP
429	139-x	opłaty za usługi bankowe
139-x	752	odsetki otrzymane od banku prowadzącego rachunek główny
751	249-x	uznanie uczestnika CP uzyskanymi odsetkami od debetowego salda środków
249-x	703	obciążenie uczestnika CP kosztami usługi CP
249-x	752	obciążenie uczestnika CP odsetkami od kredytowego salda środków
księgowania u uczestnika CP		
249-x	131	przelew środków z rachunku uczestnika CP na rachunek pool leadera
131	249-x	przelew środków z rachunku pool leadera na rachunek uczestnika CP
249-x	752	odsetki od debetowego salda środków przypadające na uczestnika (uznanie przez pool leadera)
429	249-x	koszty usługi CP przypadające na uczestnika (obciążenie przez pool leadera)
751	249-x	odsetki od kredytowego salda środków przypadające na uczestnika CP (obciążenie przez pool leadera)

symbole kont:

131	Rachunek bankowy
139-x	Rachunek główny CP (u pool leadera)
249-x	Rozrachunki z tytułu CP
429	Inne usługi obce
703	Przychody ze sprzedaży pozostałych usług
751	Koszty operacji finansowych
752	Przychody z operacji finansowych

Źródło: Opracowanie własne; symbole kont za [Gierusz 2012].

Na moment bilansowy saldo kredytowe konta „Rozrachunki z tytułu CP” należy ująć w pasywach bilansu w pozycji innych krótkoterminowych zobowiązań finansowych wobec jednostek powiązanych. Ewentualne saldo debetowe tego konta może być włączone do innych krótkoterminowych aktywów finansowych, innych środków pieniężnych lub innych należności krótkoterminowych od podmiotów powiązanych. Jeśli kwota tego salda jest istotna, sposób i przesłanki dokonanego wyboru powinny być opisane w informacji dodatkowej.

3. CP w prawie podatkowym

Charakter transakcji powstających w wyniku stosowania mechanizmu CP powoduje, że analiza ich wpływu na obowiązki podatkowe stron uczestniczących powinna dotyczyć:

- podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)¹,
- podatku od czynności cywilno-prawnych (PCC),
- podatku od towarów i usług (VAT).

Właściwa analiza podatkowych konsekwencji stosowania mechanizmu CP jest tym ważniejsza, że w przeciwieństwie do jurysdykcji krajów zachodniej Europy, polskie przepisy podatkowe nie odnoszą się wprost do umów CP [Vetter Schwandtner 2008, s. 1156].

Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych (updop) [ustawa z 15-02-1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych] w przepisie art. 12 określa szeroki zakres przychodów podlegających opodatkowaniu. W konsekwencji, organy skarbowe i sądy rozszerzają interpretując wątpliwości dotyczące opodatkowania różnych kategorii związanych z uzyskiwanymi, bądź otrzymywanymi świadczeniami [Obońska, Waclawczyk, Walter 2014, s.229].

Ze względu na fakt, że w rezultacie stosowania CP między stronami umowy dochodzi do:

- rzeczywistych transferów środków pieniężnych,
- świadczeń za wynagrodzeniem,
- świadczeń bezpłatnych,

należy zatem ocenić wpływ tych operacji na obowiązki uczestników CP względem fiskusa, określone w updop.

Zgodnie z updop przychodami są otrzymane środki pieniężne, wartości pieniężne, w tym różnice kursowe, przy czym do przychodów podatkowych można jedynie zaliczyć te wartości, które powodują definitywny i bezzwrotny przyrost majątku podatnika. W konsekwencji z przychodów podatkowych są m.in. wyłączone:

- otrzymane lub zwrócone pożyczki (kredyty), z wyłączeniem skapitalizowanych odsetek od tych pożyczek (kredytów),
- kwoty naliczonych ale nieotrzymanych odsetek od należności, w tym udzielonych pożyczek.

¹ Teoretycznie CP może być stosowany przez podmioty będące osobami fizycznymi, jednak ze względu na rzadkie występowanie takiej sytuacji, rozważania w tym zakresie zostają ograniczone do osób prawnych.

Updop zalicza do kosztów uzyskania przychodów koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów lub zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów, z wyjątkiem enumeratywnie wymienionych w art. 16 ust. 1 updop, wśród których są m.in.:

- wydatki na spłatę pożyczek (kredytów) z wyłączeniem skapitalizowanych odsetek od tych pożyczek (kredytów),
- naliczone ale niezapłacone odsetki od zobowiązań, w tym również od uzyskanych pożyczek (kredytów).

Biorąc pod uwagę powyższe:

- przychodem podmiotu będącego stroną umowy CP będą jedynie faktycznie otrzymane odsetki z tytułu uczestnictwa w CP,
- uczestnik CP może zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów prowizje, opłaty bankowe, wynagrodzenie pool leadera oraz zapłacone odsetki od ewentualnego salda ujemnego,
- środki finansowe transferowane między uczestnikami nie będą wpływać na dochód do opodatkowania [Burżacka 2010 s. 256].

Zakwalifikowanie odsetek, opłat i prowizji bankowych do kosztów podatkowych może nastąpić w momencie zapłaty tych wydatków lub w dacie kapitalizacji odsetek.

Kolejnymi kwestiami, mogącymi mieć wpływ na obowiązki względem fiskusa, są:

- tzw. cienka kapitalizacja, wynikająca z ograniczeń określonych w updop w kwalifikowaniu do kosztów uzyskania przychodów odsetek od pożyczek (kredytów) udzielonych spółce przez jej udziałowca lub przez spółki powiązane,
- dokumentacja tzw. cen transferowych, czyli obowiązku określonego w art. 9a ust.1 updop w zakresie sporządzania dokumentacji podatkowej dla transakcji między podmiotami powiązanych.

Wątpliwości co do konieczności uwzględniania cienkiej kapitalizacji wynikają z szeroko zdefiniowanego w art. 16 ust. 7b updop pojęcia pożyczki - ustawa rozumie przez pożyczkę każdą umowę, w której dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy. Jednakże ze względu na fakt, iż doktryna prawna nakazuje rozpoznawać w umowie pożyczki określone w kodeksie cywilnym (kc) [ustawa z 23-04-1964 r. kodeks cywilny] atrybuty, nie można więc uznawać umów CP za tą instytucję prawną [Pyziół 2004, s. 295-296]. Kodeks cywilny w art. 720 określa zobowiązaniowe stosunki pożyczkodawcy i pożyczkobiorcy - pożyczkodawca zobowiązuje się przenieść na własność pożyczkobiorcy określoną ilość pieniędzy, a pożyczkobiorca zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy pożyczkodawcy. Tymczasem umowa CP nie zobowiązuje uczestnika do przeniesienia własności środków pieniężnych na inny podmiot uczestniczący - uczestnik CP nie wie, czy środki objęte CP zostaną wykorzystane, w jakiej wysokości i przez którego uczestnika. Dodatkowo, umowa CP nie daje swobodnego dysponowania pieniędzmi, co również jest elementem koniecznym umowy pożyczki [Kidyba 2014, s. 689]. Uwzględniając to, nie można zaliczyć CP do umowy pożyczki objętej przepisami cienkiej kapitalizacji, co potwierdzają interpretacje organów podatkowych, choć zdarzają się również stanowiska

przeciwnie (przykładowo: interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 23-09-2010 r. nr IPPB5/423-437/10-6/JC; stanowisko przeciwnie: wyrok WSA w Poznaniu z 2-04-2014 r., sygn. akt I SA/Po 1014/13).

Obowiązek dokumentacji cen transferowych dotyczy przede wszystkim sprzedaży aktywów bądź usług [Wyciąsek 2010, s. 1]. Ponieważ umowa CP nie ma takiego charakteru, obowiązek sporządzania dokumentacji podatkowej więc nie występuje. Z takim stanowiskiem zgadzają się organy skarbowe (przykładowo: interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z 20-09-2010 r. nr ILPB3/423-561/10-7/JG).

Podatek od czynności cywilnoprawnych jest uregulowany ustawą z 9-09-2000 (upcc) [Dz.U. 2010 nr 101 poz. 649 z późn. zm.]. Zakres przedmiotowy opodatkowania tą daniną nie obejmuje umowy CP i ewentualność opodatkowania operacji wykonywanych w ramach tego mechanizmu może wynikać jedynie ze utożsamienia CP z czynnościami literalnie wskazanymi w art. 1 ust. 1 upcc. W tym rozumieniu, podobieństwo CP może wystąpić jedynie w stosunku do podlegających opodatkowaniu PCC umów: pożyczki i depozytu nieprawidłowego. Z tych samych przyczyn, co opisane w przypadku oceny regulacji dotyczących cienkiej kapitalizacji, również w kontekście PCC nie można zrównywać umowy CP z umową pożyczki.

W analogiczny sposób należy ocenić podobieństwo CP do umowy depozytu nieprawidłowego. Instytucja ta uregulowana została w art. 845 kc, w myśl którego, jeżeli z przepisów szczególnych albo z umowy lub okoliczności wynika, że przechowawca może rozporządzać oddanymi na przechowanie pieniędzmi stosuje się odpowiednio przepisy o pożyczce, a co do zwrotu zastosowanie mają przepisy dotyczące przechowania. W konsekwencji doktryna uznaje depozyt nieprawidłowy za odmianę umowy przechowania [Czachórski 2009, s. 518]. Taką interpretację akceptują organy skarbowe, nie widząc umów CP jako przedmiotu opodatkowania PCC (przykładowo: interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z 20-09-2011 r. nr ILPB2/436-117/11-2/TR).

Ponieważ w ramach umów CP dochodzi do wykonywania określonych świadczeń przez podmioty uczestniczące w tym mechanizmie, istotne jest więc określenie ewentualnych obciążeń w zakresie podatku VAT uregulowanych ustawą z 11-03-2004 r. o podatku od towarów i usług (uptu) [Dz.U. 2011 nr 177, poz. 1054 z późn. zm.]. Rozpoznanie obowiązku podatkowego będzie zależało od roli banku w wykonywaniu czynności CP²:

1. jeżeli bank pełni rolę pool leadera, to wówczas czynności wykonywane przez pozostałych członków struktury nie będą objęte opodatkowaniem VAT, natomiast usługi wykonywane przez bank będą korzystać ze zwolnienia z VAT na mocy art. 43 ust. 40 uptu,
2. jeśli bank nie jest pool leaderem, ponieważ tą rolę pełni jedna ze spółek należąca do grupy, oznacza to, iż świadczy ona usługi w rozumieniu uptu, przy czym usługi te również korzystają ze zwolnienia z VAT w myśl wyżej przywołanego przepisu.

² Stanowisko to jest zgodne z postanowieniami organów skarbowych, przykładowo interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 19-07-2010 r. nr IPPP1-443-540/10-4/MP oraz interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 02-07-2010 r. nr ITPP1/443-333/10/BS.

W drugim przypadku na pool leaderze ciąży obowiązek właściwego udokumentowania i rozliczenia usług zwolnionych z VAT, co wiąże się z koniecznością fakturowania wynagrodzenia za świadczone usługi, ujęcia ich w odpowiednich rejestrach, na których podstawie sporządza się deklaracje podatkowe. Istotne jest również, że pool leader nie może odliczać VAT naliczonego zawartego w zakupach związanych z funkcjonowaniem CP (np. kosztów obsługi prawnej).

Zakończenie

Jednostki gospodarcze tworzące grupy kapitałowe poszukują różnych sposobów, aby efektywnie korzystać ze środków pieniężnych, dzięki czemu jest możliwe zwiększanie konkurencyjności. Instrumentem poprawiającym płynność finansową grupy kapitałowej jest cash pooling, który wiąże się z konsolidacją środków pieniężnych. Łączne ich wykorzystanie w ramach grupy pozwala bowiem uzyskać lepsze efekty, niż dysponowanie nimi osobno przez poszczególnych członków. Wykorzystanie nadwyżek środków pieniężnych jednych podmiotów do pokrycia niedoborów środków u innych uczestników grupy pozwala uzyskać nie tylko efekty skali, ale również minimalizować koszty finansowe związane z ujemnym saldem. Nie ma bowiem potrzeby uruchamiania dodatkowego kredytowania. Posiadanie zaś nadwyżki finansowej umożliwia uzyskiwanie wyższych przychodów finansowych z tytułu odsetek.

Ważne jest zatem odpowiednie ewidencjonowanie umów CP w księgach rachunkowych, jak i prezentowanie ich w bilansie. Dla struktury CP istotne znaczenie mają też przepisy podatku dochodowego od osób prawnych, od czynności cywilnoprawnych, VAT a także kodeksu cywilnego. Stosowanie mechanizmu CP budzi bowiem wiele wątpliwości w związku z brakiem konkretnych uregulowań prawnych. Grupy przedsiębiorstw są narażone na ryzyko podatkowe ze względu na odmienne interpretacje podatkowe. Wynika to z podobieństwa konstrukcji umowy CP do umowy pożyczki.

Bibliografia

1. Borowiec, L., Włoch, J., 2013, *Rola cash pooling w efektywnym zarządzaniu płynnością finansową grupy kapitałowej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 765, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 61, t. 2, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 387-401,
2. Burżacka M., 2010, *Cash pooling jako instrument optymalizujący przepływy finansowe przedsiębiorstw*, [w:] *Współczesne trendy w zarządzaniu i finansach. Teoria i praktyka*, red. M. Godlewska i P. Szczepankowski, VIZJA PRESS&IT, Warszawa,
3. Czachórski W., 2009, *Zobowiązania*, LexisNexis, Warszawa,
4. Czajkowska, A., 2014, *Cash pooling jako instrument zarządzania środkami pieniężnymi grupy kapitałowej oraz usługa bankowa*, Folia Oeconomica, Uniwersytet Łódzki, vol. 1, no 299, s. 177-188,
5. Gierusz J., 2012, *Plan kont z komentarzem*, ODDK, Gdańsk,
6. Grabowska, M., 2012, *Zarządzanie płynnością finansową przedsiębiorstw*, CeDeWu, Warszawa,
7. Grzywacz J., 2006, *Cash pooling w efektywnym zarządzaniu gotówką przez przedsiębiorstwo*, [w:] *Zarządzanie majątkiem obrotowym w przedsiębiorstwie*, red. J. Grzywacz, Wydawnictwo SGH, Warszawa,
8. Grzywacz, J., Lipski, M., 2008, *Cash pooling jako instrument efektywnego zarządzania środkami pieniężnymi w przedsiębiorstwie*, Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów Szkoły Głównej Handlowej nr 89, Warszawa,
9. Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z 20-09-2010 nr ILPB3/423-561/10-7/JG,
10. Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z 20-09-2011 nr ILPB2/436-117/11-2/TR,
11. Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 02-07-2010 nr ITPP1/443-333/10/BS,
12. Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 19-07-2010 nr IPPP1-443-540/10-4/MP,
13. Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 23-09-2010 nr IPPB5/423-437/10-6/JC,
14. Karmańska A., Szumilewicz W., 2003, *Rachunkowość zarządcza grup kapitałowych - nowe wyzwania*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa,
15. Kidyba A. (red), 2014, *Kodeks cywilny*, Lex a Wolter Kluwer Business, Warszawa,
16. Kwapien, M., 2011, *Cash pooling jako instrument zarządzania płynnością w grupach kapitałowych*, [w:] *Finansowanie rozwoju przedsiębiorstwa. Studia przypadków*, red. M. Panfil, Difin, Warszawa,
17. Obońska A., Waclawczyk A., Walter A., 2014, *Podatek dochodowy od osób prawnych - komentarz*, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa,
18. Pyziół W., 2004, *Pożyczka* [w:] *Prawo zobowiązań - część szczegółowa*, red. J. Panowicz-Lipska, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa,
19. Remlein, M., 2014, *Cash pooling jako instrument zarządzania środkami pieniężnymi w grupie kapitałowej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 827, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 69, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 135-145,
20. Ustawa z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, Dz.U. 2011 nr 177 poz. 1054 z późn. zm.,
21. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz.U. 2014 poz. 851 z późn. zm.,
22. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny, Dz.U. 2014 poz. 121 z późn. zm.,
23. Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych, Dz.U. 2010 nr 101 poz. 649 z późn. zm.,
24. Vetter J., Schwandtner C., 2008, *Cash Pooling Under the Revised German Private Limited Companies Act*, German Law Journal Vol.9,
25. Wyciślak J., 2010, *Ceny transferowe, przedsiębiorstwa powiązane, przeliczanie dochodów*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa,
26. Wyrok WSA w Poznaniu z 2 kwietnia 2014 r., sygn. akt I SA/Po 1014/13,
27. Zawal-Kubiak H., 2004, *Cash pooling - skutki w podatku dochodowym*, „Przegląd Podatkowy, nr 2 (154), luty, s. 14-20.